

حضرت فاطمه (علیها السلام) از نگاه امام امیرالمومنین (علیه السلام)

حضرت علی (علیه السلام) در پاسخ به ادعاهای بی اساس معاویه مبنی بر فضایل امویان در نامه‌ای می‌نویسد: «... دو سید جوانان اهل بهشت از ماست و «صبیه النار» (کودکانی که نصیب آنان آتش گردید) از شماست. بهترین زنان جهان از ماست و «حَمَّالَةُ الْحَطَبِ» (آنکه هیزم کشد برای دوزخیان) از شماست. این فضیلت‌ها از ماست و آن فضیلت‌ها از شماست...» نهج البلاغه، نامه ۲۸

در شعری که به ایشان منسوب است، می‌فرماید: «من به فاطمه (علیها السلام) و فرزندان‌ش مباحث می‌کنم! آن‌گاه به رسول خدا (صلی الله علیه و آله) افتخار می‌کنم، در آن هنگام که فاطمه (علیها السلام) را به همسری من درآورد.»

دیوان امام علی ابن ابی‌طالب (علیه السلام) محمدعبدالرحمن عوض، ص ۶۵

شخصیت والایی چون حضرت علی (علیه السلام) به همسری بانوی جهان افتخار می‌کند و همسری با او را ملاک برتری خود و شایستگی‌اش بر رهبری اسلام می‌داند.

موضع قرآن نسبت به فاطمه (علیها السلام) و خانواده او

آیات زیادی چون آیه تطهیر، مباحله، هل آتی و ... در شان صدیقه کبری (علیها السلام) و خانواده‌اش نازل شده و مفسران تمام مذاهب اسلامی به آن اذعان دارند. قرآن کریم می‌فرماید: «قُلْ لَا اسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ اجْرًا اَلَا الْمُوَدَّةُ فِي الْقُرْبٰی» شوری/۲۳

ای رسول گرامی! به مردم بگو من در مقابل رسالت خویش از شما مزدی نخواهم جز آنکه به خویشاوندان من مودت ورزید.»

مودت عبارت از محبت شدید و علاقه‌ای است که قلب انسان را فرا گرفته باشد. به عبارت دیگر مودت مرز بین دوست داشتن و عشق ورزیدن است. در این آیه شریف مودت اهل بیت (علیهم السلام) به عنوان مزد رسالت پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) تعیین شده و مفاد آیه این است که اگر کسی به خاندان پیامبر که مورد نظر این آیه هستند، مودت نوزد نسبت به نبی مکرم اسلام (صلی الله علیه و آله) جفا روا داشته و حق او را ادا نکرده است.

زمخشری در کشف روایت کرده است: وقتی این آیه نازل شد گفتند: ای رسول خدا، خویشان تو که مودتشان بر ما واجب شده کیانند؟ آن حضرت فرمود: علی (علیه السلام) فاطمه (علیها السلام) و دو پسر ایشان (علیه السلام).

تفسیر کشف، ج ۴، ص ۲۱۹

در آیه دیگری می‌فرماید: «ما سئلتکم من اجر فهو لکم» سبأ/۴۷

من هر مزدی از شما نخواهم برای خود شماست.

از این آیه کریمه به دست می‌آید که از مودت خویشان رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) که در آیه قبل به عنوان مزد رسالت آن حضرت واجب شده نفعی عاید پیامبر (صلی الله علیه و آله) نمی‌شود. به علاوه رسالت و نبوت چیزی نیست که انسان بتواند مزدی شایسته و لایق برای آن تقدیم کند و به همین علت قرآن کریم از پیامبران نقل می‌کند که

همگی به پیروان خویش می‌فرمودند: ما مزدی از شما نمی‌خواهیم، پاداش ما فقط با خداست.

برای نمونه: سوره شعراء آیات ۱۰۹-۱۲۷، ۱۴۵، ۱۶۴ و ۱۸۰

چگونه نفع مودت عاید خود ما می‌شود؟

در آیه‌ای دیگر به بیان این چگونگی پرداخته، می‌فرماید: «قُلْ لَا اسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِلَّا مِنْ شَاءَ اَنْ يَتَّخِذَ اِلٰی رَبِّهِ سَبِيْلًا» فرقان/۵۷

بگو من مزد از کسی نمی‌خواهم مگر (همین که) کسانی بخواهند راهی به سوی پروردگار خویش بیابند.

در واقع مودت اهل بیت (علیهم السلام) که همان مزد رسالت است راه عبودیت خداست. ایشان محور توحید، و خانه‌هایشان مدارس تربیت‌بندگانی است که مشتاق عمل به دین خالص پیامبرند. زمخشری در کشف می‌نویسد: این کلام مانند گفتار کسی است که از روی دلسوزی تلاش کرده و برای تو مالی به دست آورده است. آنگاه به تو می‌گوید من از تو هیچ پاداشی نمی‌خواهم جز اینکه در حفظ این مال بکوشی و آن را از دست ندهی. حال اگر تو آن مال را برای خودت حفظ کردی در حقیقت پاداشی به او نداده‌ای، ولی او این حقیقت را به اسم ثواب و پاداش از تو تقاضا کرده است و به این ترتیب دو مطلب را به او فهمانده است:

۱. اینکه او به هیچ وجه طمع پاداش ندارد.

۲. اینکه او نسبت به تو بسیار مهربان است و اگر تو مال را برای خودت حفظ کنی او همین را به عنوان پاداش از تو می‌پذیرد.

آنگاه اضافه می‌کند: به جان خودم، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نسبت به قوم خود و مردمی که برای هدایتشان مبعوث شد بیش از این دلسوز و مهربان بود.

تفسیر کشف، ج ۳، ص ۲۸۸

بهترین مردم

قالت فاطمه (علیها السلام): خِيَارُكُمْ اَلْيُنُكُم مَنَاجِبَةً وَاَكْرَمُهُمْ اِنْسَانِهِمْ.

حضرت فاطمه (علیها السلام) فرمود: بهترین شماکسی است که در برخورد با مردم نرم‌تر و مهربان‌تر باشد و ارزشمندترین مردم کسانی هستند که با همسرانشان مهربان و بخشنده‌اند.

کنز العمال، ج ۷، ص ۲۲۵

حضرت زهرا (علیها السلام) و اهل بیت (علیهم السلام) علت آفرینش هستی

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود: هنگامی که خدای تعالی حضرت آدم (علیه السلام) را آفرید و از روح خود در او بدمید، آدم به جانب راست عرش نظر افکند، آنجا پنج شبخ غرقه در نور به حال سجده و رکوع مشاهده کرد، عرض کرد: خدا یا قبل از آفریدن من، کسی را از خاک خلق کرده‌ای؟ خطاب آمد: نه، نیافریده‌ام. عرض کرد: پس این پنج شبخ که آنها را در هیئت و صورت همانند خود می‌بینم چه کسانی هستند؟

خدای تعالی فرمود: این پنج تن از نسل تو هستند، اگر آن‌ها نبودند، ترا نمی‌آفریدم، نام‌های آنان را از اسامی خود مشتق کرده‌ام (و من خود آنان را نام‌گذاری کرده‌ام)، اگر این پنج تن نبودند، نه بهشت و دوزخ را می‌آفریدم و نه عرش و کرسی را، نه آسمان و زمین را خلق می‌کردم و نه فرشتگان و انس و جن را. منم محمود و این محمد است، منم عالی و این علی است، منم فاطر و این فاطمه است، منم احسان و این حسن است، و منم محسن و این حسین است. به عزتم سوگند، هر بشری اگر به مقدار ذره بسیار کوچکی کینه و دشمنی هر یک از آنان را در دل داشته باشد، او را در آتش دوزخ می‌افکنم... یا آدم، این پنج

تن، برگزیدگان من هستند و نجات و هلاک هر کس وابسته به حب و بغضی است که نسبت به آنان دارد. یا آدم، هر وقت از من حاجتی می‌خواهی، به آنان توسل کن.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در ادامه سخن فرمود: ما پنج تن کشتی نجاتیم، هر کس با ما باشد، نجات یابد، و هر کس که از ما روگردان شود هلاک گردد. پس هر کس حاجتی از خدا می‌خواهد پس به وسیله ما اهل بیت (علیهم السلام) از حضرت حق تبارک و تعالی مسئلت نماید.

حقیقت آنست که پنج تن مقدس رمز خلقتند: یا اَحْمَدُ! لَوَلَاكَ لَمَّا خَلَقْتُ الْاَفْلاَکَ، وَ لَوَلَا عَلِيٌّ لَمَّا خَلَقْتُكَ، وَ لَوَلَا فَاطِمَةُ لَمَّا خَلَقْتُکُمَا.

مستدرک سفینه البحار، ج ۳، ص ۳۳۴ (حدیث قدسی)

ای احمد! اگر تو نبودی آسمان و زمین نمی‌آفریدم و اگر علی نبود تو را نمی‌آفریدم و اگر فاطمه نبود شما را نمی‌آفریدم (یعنی شما یان رمز خلقتید).

و فاطمه (علیها السلام) حوریه‌ای بود که چند صباحی لباس آدمیان در بر نمود.

خطیب بغدادی، تاریخ بغداد، ج ۵، ص ۸۶

مدیریت فرهنگی – مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^{۹۵}

حدیث عبادت حضرت زهرا (ع)

فروغ فرشتگان

راوی می گوید: از حضرت صادق (ع) علت نام گذاری حضرت فاطمه (ع) را به - زهرا - پرسیدم. فرمود: چون وقتی که در محراب عبادتش به نماز می ایستاد فروغ نورش برای ساکنان آسمان می درخشید همان گونه که نور ستارگان آسمان برای زمینیان می درخشد. علل الشرایع، ج ۱، ص ۲۱۵

دل داده حق

حضرت فاطمه (ع) به این جهت «بتول» نامیده شد که از همه بریده و دل به خدا بسته بود. مستدرک العوالم، ج ۱، ص ۸۰

تندیس عبادت

حسن بصری می گوید: در میان امت اسلام، کسی خداپرست تر از فاطمه (ع) نبود. آنقدر در نماز می ایستاد که قدم هایش ورم می کرد. مناقب، ج ۳، ص ۳۴۱

عنایات خداوند به فاطمه (ع) در بهشت

پروردگار منان به فاطمه زهرا (ع) در بهشت عنایاتی ویژه خواهد داشت. بخشی از آن عنایات چنین است:

۱. خانه های بهشتی

پیامبر خدا (ص) فرمود: هنگامی که مرا به معراج بردند و داخل بهشت شدم، به قصر فاطمه (ع) رسیدم، درون آن هفتاد قصر بود که تمام در و دیوار و اتاق هایش از دانه های مروارید سرخ ساخته شده، همه آنها به یک شکل زینت داده شده بود. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۷۶

۲. همنشین با پیامبر (ص)

پیامبر اکرم (ص) به علی (ع) فرمود: یا علی! تو و دخترم فاطمه در بهشت در قصر من همنشین من هستید. سپس این آیه را تلاوت فرمود: (برادران بر تخت های بهشتی رو به روی هم می نشینند).

۳. درجه وسیله

رسول خدا (ص) فرمود: در بهشت درجه ای به نام «وسیله» است. هرگاه خواستید، هنگام دعا، چیزی برایم بخواهید، مقام وسیله را از خداوند خواستار شوید. گفتند: یا رسول الله! چه کسانی در این درجه (مخصوص) با شما همنشین خواهند بود؟ فرمود: علی، فاطمه، حسن و حسین. همان

۴. سکونت در حظیرة القدس

سیوطی در مسند می نویسد: فاطمه و علی و حسن و حسین در جایگاهی بهشتی به نام «حظیره القدس» در زیر گنبدی سفید به سر می برند که سقف آن عرش پروردگار است.

مسند فاطمه، ص ۴۵، کفایة الطالب، ص ۳۱۱، بشارة المصطفی، ص ۴۸
پیامبر خدا (ص) فرمود: در قیامت، جایگاه من و علی و فاطمه و حسن و حسین سرایی زیر عرش پروردگار است.

فاطمه الزهرا (ع) ص ۱۰۰
نویسنده خصایص فاطمه (ع) ضمن بیانی مفصل درباره حظیره القدس، می نویسد: والاترین جایگاه ها در هشت حظیره القدس است.

خصایص فاطمه (ع) ص ۳۴۱

۵. بخشیدن چشمه تسنیم به فاطمه (ع)

طبری از همام بن ابی علی چنین نقل می کند: به کعب الحبر گفتیم: نظرت درباره شیعیان علی بن ابی طالب (ع) چیست؟ گفت: ای همام! من اوصافشان را در کتاب خدا می یابم. اینان پیروان خدا و پیامبرش و یاران دین او و پیروان ولی اش شمرده می شوند. اینان بندگان ویژه خدا و برگزیدگان اویند. خدا آنها را برای دینش برگزید و برای بهشت خویش آفرید. جایگاهشان در فردوس اعلاى بهشت است؛ در خیمه ای که اتاقهایی از مروارید درخشان دارد، زندگی می کنند. آنان از مقربین ابرارند و سرانجام از جام «رحیق مختوم» می نوشند.

رحیق مختوم چشمه ای است که به آن «تسنیم» گفته می شود و هیچ کس جز آنها از آن چشمه استفاده نخواهد کرد. تسنیم، چشمه ای است که خداوند آن را به فاطمه (ع) دختر پیامبر (ص) و همسر علی بن ابی طالب (ع) بخشید و از پای ستون خیمه فاطمه (ع) جاری می شود. آب آن چشمه چنان گواراست که به سردی کافور و طعم زنجفیل و عطر مشک شباهت دارد... بشارة المصطفی، ص ۵۰

حرام بودن آتش بر فاطمه زهرا (ع)

روزی عایشه بر فاطمه (ع) وارد شد، در حالی که آن حضرت برای حسن و حسین (ع) با آرد و شیر و روغن در دیگی غذای حریره درست می کرد. دیگر بر روی اجاق و آتش می جوشید و بالا می آمد و فاطمه (ع) آن را با دست خود هم می زد.

عایشه با اضطراب و نگرانی از نزد او بیرون آمده، نزد پدرش ابوبکر رفت و گفت: ای پدر! من از فاطمه چیز شگفت آوری دیدم، و آن اینکه دست به درون دیگی که بر روی آتش می جوشید برده، آن را به هم می زد.

گفت: دخترکم! این را پنهان کن که کار مهمی است.

این خبر که به گوش پیامبر اکرم (ص) رسید، بر بالای منبر رفت و حمد و سپس الهی را به جای آورد، سپس فرمود: «همانا مردم دیدن دیگ و آتش را بزرگ شمرده و تعجب می کنند. سوگند به آن کسی که مرا به پیامبری برگزید، و به رسالت انتخاب فرمود، همانا خدای عزوجل آتش را بر گوشت و خون و موی و رگ و پیوند فاطمه (ع) حرام کرده است، فرزندان و شیعیان او را از آتش دور نمود، برخی از فرزندان فاطمه (ع) دارای رتبه و مقامی هستند که آتش و خورشید و ماه از آنها فرمان برداری کرده، در پیش رویش جنیان شمشیر زده، پیامبران به پیمان و عهد خود درباره او وفا می کنند، زمین گنجینه های خودش را تسلیم او نموده، آسمان برکاتش را بر او نازل می کند. وای، وای، وای به حال کسی که در فضیلت و برتری فاطمه (ع) شک و تردید به خود راه دهد، و لعنت و نفرین خدا بر کسی که شوهر او، علی بن ابی طالب را دشمن داشته به امامت فرزندان او راضی نباشد. همانا فاطمه (ع) خود دارای جایگاهی است و شیعیانش نیز بهترین جایگاه ها را خواهند داشت. همانا فاطمه (ع) پیش از من دعا می کند و شفاعت می نماید و شفاعتش علی رغم میل کسانی که با او مخالفت می کنند، پذیرفته می شود». فاطمه زهرا (ع) شادمانی دل پیامبر (ص)، ص ۱۵۲

حضرت فاطمه (ع) و توبه حضرت آدم (ع)

می دانیم که اندیشه جاودانگی به قدمت حیات بشر است. نخستین وسوسه شیطان نیز از همین روزنه و بدین شکل صورت می پذیرد که ابتدا شیطان با سوگند خود را خیرخواه آدم و حوا می نمایاند (اعراف/ ۲۱) و سپس سبب نهمی پروردگار را از نزدیک شدن به شجره خلد، فرشته شدن یا جاودانگی آن دو القا می کند (اعراف/ ۲۰) چون آن دو مبتلا به ترک مندوب شدند توبه کردند و ندای «ربنا ظلمنا» از جان برآوردند تا رحمت حق در کسوت «کلمات» (بقره/ ۳۷) و تمایل نور متجلی شد. در این باب، صاحب تفسیر عظیم روض الجنان چنین آورده است: «چون خدای تعالی آدم را بیافرید و حیات در او آفرید... بر ساق عرش اشباحی و تمائلی از نور دید که بر بالای سر هر یک نوشته بود: محمد و علی و فاطمه و الحسن و الحسین. آدم گفت: بار خدایا پیش از من بر صورت من خلقی آفریدی؟ گفت: نه.

گفت: اینان که اند؟

گفت: فرزندان تواند ولولاهم لما خلقتک و اگر نه ایشاندی تو را خود نیافریدی.

گفت: بار خدایا گرامی بندگانند بر تو. گفت: ای آدم این نام ها یاد گیر تا در وقت درماندگی مرا به این نامها بخوانی تا فریادت رسم. آدم این نامها یاد گرفت. چون این ترک مندوب کرد و خواست تا از آن توبه کند، گفت: بار خدایا به حق محمد (ص) و علی (ع) و فاطمه (ع) و الحسن (ع) و الحسین (ع) به حق این بزرگان که توبه من قبول کنی. خدای تعالی توبه آدم قبول کرد فهدیه هی الکلمات» (روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۲۲۸)

علمای اهل سنت همانند علمای شیعه به دوستی اهل بیت (ع) مباحات کرده و در این خصوص به روایات متعدد استناد کرده اند. زمخشری در تفسیر کشاف ذیل آیه ای که مودت ذوی القربی را اجر رسالت شمرده، (شوری/ ۲۳) حدیث مفصلی از پیامبر اکرم (ص) نقل می کند که مطلع آن چنین است: «من مات علی حب آل محمد مات شهیدا». (الکشاف، ج ۶، ص ۲۲۰) از پیامبر اکرم (ص) نیز سؤال شد محبت چه کسانی به موجب آیه «قل لا استلکم علیه اجرا الا المودة فی القربی» (شوری/ ۲۳) بر ما واجب شده؟ حضرت بیان فرمودند: «علی (ع) و فاطمه (ع) و اینها»

(کشف الاسرار و عدة الابرار، ج ۹، ص ۲۳)

چرخیدن آسیای دستی به خودی خود در خانه حضرت زهرا (ع)

جناب ابوذر می گوید: رسول خدا (ص) مرا به دنبال علی (ع) فرستاد. به خانه اش رفتم و او را خواندم، ولی پاسخ مرا نداد. آسیاب دستی را دیدم که بدون اینکه کسی باشد به خودی خود، می گردد. دوباره او را خواندم، بیرون آمد و با هم نزد رسول خدا (ص) رفتیم و پیامبر متوجه علی (ع) شد و چیزی به او گفت که من نفهمیدم.

گفتم: شگفتا! از دستاسی که بدون گرداننده می گردد.

آنگاه پیامبر (ص) فرمود: خداوند قلب دخترم فاطمه (ع) و اعضا و جوارحش را پر از ایمان و یقین کرده و چون خداوند ضعف او را دانست، پس در روزگار سختی به او کمک کرد و کفایتش نمود. مگر نمی دانی که خداوند، فرشتگانی را قرار داده تا خاندان محمد را یاری دهند؟!

بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۹